

Matjaž AMBROŽ

Milica Antić Gaber (ur.)

Violence in the EU Examined

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Ljubljana 2009, 199 strani, brezplačna publikacija

(ISBN 978-961-237-301-6)

Monografija *Violence in the EU Examined* je končni izdelek raziskave *Ways of Implementing the EU Directives on Violence against Women, Children and Youth: Good Practices and Recommendations*, ki je v okviru programa Evropske komisije Daphne II potekala v letih 2007–2009 na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani (vodja projekta je bila prof. dr. Milica Antić Gaber). Monografija obsega tri sklope. V prvem so predstavljeni rezultati raziskave in priporočila, ki so jih pripravili posamezni sodelavci na projektu (M. Antić Gaber, M. Dobnikar, I. Selišnik, T. Romih, T. Ban, I. Šori, S. Rožman). Drugi sklop zajema plenarne referate z mednarodne konference, ki je spomladi 2009 potekala v okviru raziskovalnega projekta (C. Hagemann-White, J. Hearn, K. Filipčič), v tretjem sklopu pa so objavljeni izbrani prispevki s posameznih sekcij te konference (D. Rittossa, M. Trbojević Palalč, A. Stepnitz, R. Grubić).

Rdeča nit monografije je problematika preprečevanja nasilja nad otroki, mladimi in ženskami. V osred-njem, prvem delu avtorji analizirajo ustreznost vključevanja direktiv EU s tega področja v nacionalne pravne rede desetih držav, ki so postale članice 1. maja 2004 (Poljska, Češka, Slovaška, Litva, Latvija, Estonija, Madžarska, Ciper, Malta, Slovenija), pri čemer se ne omejujejo na vprašanje prenosa direktiv v nacionalno zakonodajo, temveč jih zanima predvsem njihovo praktično uresničevanje. Prispevki temeljijo na študiju primarnih pravnih virov, primerjalnopravni analizi, analizi vprašalnikov, na katere so odgovarjale partnerske organizacije v desetih državah članicah, na konzultacijah, opravljenih s predstavniki partnerskih organizacij, ter na študiju ustrezne znanstvene in strokovne literature. Prispevki vključujejo pregleden očrt prava EU in prikaz stanja v državah članicah, kar nadgradijo z opozarjanjem na t. i. »dobre prakse«, za katere ocenjujejo, da bi lahko postale model

tudi za druge države članice, ter z izpostavljanjem pomanjkljivosti implementaciji prava EU na zadevnem področju v posameznih članicah, čemur sledijo konkretna priporočila za njihovo odpravo.

Priporočila, ki jih monografija ponuja, imajo več naslovnikov: Evropsko komisijo, nacionalne parlamente, vlade, organe pregona, nevladne organizacije, socialne, izobraževalne in raziskovalne institucije, nenazadnje tudi medije. Avtorji se namreč zavedajo, da problem nasilja zoper specifične, bolj ranljive skupine (kot tudi problem nasilne kriminalitete nasploh) ni rešljiv z enim samim ukrepom, denimo z zaostrovanjem kazenskopravne represije, temveč zahteva usklajen in večplasten pristop. Zakonodaja mora biti oblikovana notranje skladno, jasno in razumljivo (*lex certa*), njeno izvrševanje pa mora biti podvrženo ustreznemu neodvisnemu nadzoru in ocenjevanju. Pri tem ne gre le za kazensko zakonodajo – avtorji se zavedajo, da je kazensko pravo samo eno izmed sredstev socialne politike, ki mora v biti in ostati »zadnje orožje« pri spopadanju z družbenimi problemi – temveč za celovit korpus zakonodaje, v katerem mora biti poskrbljeno za preventivno delovanje, skrb za žrtve nasilja (vključno s preprečevanjem sekundarne viktimizacije) ter za ustrezne možnosti medinstitucionalnega sodelovanja. Poleg izpopolnitve zakonodaje priporočila spodbujajo države k izdelavi širših nacionalnih strategij zmanjševanja specifičnih oblik nasilja, kamor sodijo tudi posamezne pojavne oblike nasilja zoper otroke, mladostnike in ženske.

V monografiji je posebna pozornost namenjena novejšim pojavnim oblikam nasilja, med katerimi so mnoge povezane z razvojem informacijske tehnologije. Gre predvsem za nadlegovanje s pomočjo sodobnih komunikacijskih naprav in otroško pornografijo; ta problem se je zaostрил s pojavom svetovnega spleta. V tem delu raziskava opozarja, da morajo svojo vlogo pri preprečevanju teh pojavov odigrati tudi ponudniki spletnih storitev, katerih obveznosti in odgovornosti morajo biti zakonsko urejene. Raziskava se je ukvarjala tudi s posebno pojavno obliko nasilja, o kateri se resneje razpravlja od druge polovice sedemdesetih let minulega stoletja, čeprav je sam pojav bistveno starejši; gre za spolno nasilje na delovnem mestu, katerega žrtve so praviloma ženske. Tudi v tej zvezi raziskava opozarja, da problem ni rešljiv zgolj s posegi v delovno in kazensko zakonodajo, temveč zahteva precej več: odpravo predsodkov in stereotipov, ki temeljijo na spolu posameznika, in zagotovitev enakih

možnosti žensk in moških – ne samo na normativni, temveč tudi in predvsem na dejanski ravni. Ta cilj pa ni ključen le v povezavi s spolnim nasiljem na delovnem mestu, temveč je, kot pokažejo avtorji, eden izmed nujnih pogojev za preprečevanje vseh oblik nasilja, ki temeljijo na spolu žrtve (*gender based violence*).

Monografija obravnava tudi posebno hudo obliko nasilja – trgovino z ljudmi, katere žrtve so v veliki meri ženske in otroci. Gre za obliko čezmejne in dobro organizirane kriminalitete, v katero so pogosto vključene pravne osebe, ki sicer opravljajo zakonite dejavnosti. Zato se avtorji med drugim zavzamejo za dosledno uveljavljanje odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja. Glede na čezmejno in organizirano naravo te kriminalitete raziskava poziva k tesnemu sodelovanju držav pri odkrivanju in pregonu ter pri prepoznavi in zaščiti žrtev, katerim je treba zagotoviti realne možnosti, da se iztrgajo iz kroga zlorabe.

Rezultati raziskave so smiselno zaokroženi s plenarnimi prispevki in nekaterimi izbranimi prispevki s posameznih sekcij mednarodne konference *Ways of Implementing the EU Directives on Violence against Women, Children and Youth: Good Practices and Recommendations*, ki jo je projektna skupina organizirala med 20. in 22. marcem 2009 v Ljubljani. Z njimi so v monografijo vključeni nadaljnji sociološki, kriminološki, viktimološki, kriminalitetnopolitični in pravni vidiki problematike nasilja nad otroci, mladostniki in ženskami. Konferenčni prispevki predstavijo rezultate številnih relevantnih raziskav na naslednje teme: lastnosti moških storilcev nasilnih kaznivih dejanj, skrite oblike trgovanja z ljudmi (ki so na zunaj videti kot zakonito delovanje ženitnih posredovalnic), preprečevanje sekundarne viktimizacije spolno zlorabljenih otrok, razvoj politike spopadanja z nasiljem nad ženskami, pravno odzivanje na družinsko nasilje ter nenazadnje medkulturni vidiki družinskega nasilja. Navedeni prispevki vsak zase, še bolj pa kot celota, opozarjajo na kompleksnost in heterogenost pojava nasilja nad otroki, mladostniki in ženskami, s čemer je povezana vse večja specializacija in razkosanost raziskovalnega in aktivističnega dela na tem področju. V tej luči se potreba po »multidisciplinarni obravnavi« nasilja ne kaže zgolj kot všečna fraza, temveč tudi in predvsem kot realna potreba.

Multidisciplinarni pristop k obravnavi nasilja nad otroki, mladostniki in ženskami ni le eno temeljnih priporočil monografije, temveč hkrati tudi načelo, ki so se ga držali sami avtorji. Besedila vključujejo izsledke različnih znanstvenih področij,

predlagajo širok nabor ukrepov ter naslavljajo različne skupine akterjev. S tem avtorji pokažejo ustrezno mero zadržanosti in kritičnosti do preprostih »rešitev«, ki so sicer zlasti v političnem in medijskem diskurzu razmeroma pogoste in priljubljene, čeprav jih zaznamuje precejšnja enostranskost, naj bo to, denimo, pozivanje k zvišanju zakonsko zagroženih kazni ali pa zgražanje nad kaznimi, ki jih izrekajo sodišča.

Eden trših orehov, s katerimi so se morali spopasti avtorji, je bila terminologija. Upoštevati je namreč treba, da je komunikacija s partnerskimi organizacijami potekala v angleščini, kar je zahtevalo iskanje angleških izrazov za institute nacionalnega prava držav članic. To ni vselej lahka naloga, zlasti če se avtor ne želi zadovoljiti s približki. V tem pogledu monografija razodeva, da so avtorji veliko truda vložili v »razčiščevanje pojmov«. Zaradi navedenega besedilo poleg jasnosti in berljivosti odlikuje tudi ustrezna raba pravne terminologije.